

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2018 m. liepos 10 d.¹

Byla C-478/17

**IQ
prieš
JP**

(*Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija bylose dėl tėvų pareigų – Bylos perdavimas tinkamesniam ją nagrinėti teismui – „Valstybės narės teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ sąvoka“

1. Šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą, susijusį su Reglamento (EB) Nr. 2201/2003² 15 straipsnio išaiškinimu, pateikė *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas, Rumunija), nagrinėdamas ieškovės IQ, kuri yra trijų mažamečių vaikų, gyvenančių su ja Jungtinėje Karalystėje nuo 2012 m., motina, ir atsakovo JP, Rumunijoje gyvenančio užsienio valstybės piliečio, kuris yra vaikų tėvas, ginčą dėl tėvų pareigų.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

2. Reglamento Nr. 2201/2003 12, 13 ir 21 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo lab[iau] atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

(13) Vaiko labui šis reglamentas išimties tvarka ir tam tikromis sąlygomis leidžia jurisdikciją turinčiam teismui perduoti bylą kitos valstybės narės teismui, jei šis teismas yra geresnėje vietoje [yra tinkamesnis] bylai nagrinėti. <...>

(21) Valstybėje narėje atliekamas teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas turėtų būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu, o nepripažinimo pagrindai turėtų būti minimalūs.“

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243, vadinamasis „Reglamentas „Briuselis IIa““).

3. Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

<...>

- b) tėvų pareigų skyrimu, naudojimosi jomis [vykdymu], perdavimu, apribojimu ar atėmimu [apribojimu visiškai ar iš dalies].“

4. Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnyje nustatyta:

„Šiame reglamente:

- 1) „teismas“ apima visas valstybių narių institucijas, turinčias jurisdikciją bylose, patenkančiose į šio reglamento taikymo sritį pagal 1 straipsnį;

<...>“

5. Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio „Bendroji jurisdikcija“ 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.“

6. Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio „Jurisdikcijos prorogacija“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės teismai, kuriems pagal 3 straipsnį yra suteikta jurisdikcija nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turi jurisdikciją bet kurioje byloje dėl <...> tėvų pareigų, susijusioje su tuo pareiškimu, jeigu:

- a) bent vienas iš sutuoktinių turi tėvų pareigas vaikui;

ir

- b) tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitoku nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.

2. Pagal šio straipsnio 1 dalį suteikta jurisdikcija baigiasi, kai tik:

- a) teismo sprendimas priimti [patenkinti] arba atmesti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia tapo galutinis;
- b) tais atvejais, kai byla dėl tėvų pareigų [dar] nagrinėjama dieną, nurodytą a punkte, teismo sprendimas šiose bylose tapo galutinis; arba
- c) šios dalies a ir b punktuose nurodytos bylos užbaigiamos dėl kitos priežasties.

<...>“

7. Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje „Perdavimas teismui, geriau tinkančiam nagrinėti bylą“ nustatyta:

„1. Išimties tvarka valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, manydami, kad kuris nors kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas būtų tinkamesnis nagrinėti bylą ar kurią nors konkrečią jos dalį, ir jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus, gali:

- a) sustabdyti atitinkamą bylą arba jos dalį [atitinkamos bylos ar jos dalies nagrinėjimą] ir paraginti šalis pateikti pareiškimą tos kitos valstybės narės teismui pagal šio straipsnio 4 dalį; arba
- b) prašyti kitos valstybės narės teismą prisiimti jurisdikciją pagal šio straipsnio 5 dalį.

2. Šio straipsnio 1 dalis taikoma:

- a) šalies prašymu, arba
- b) paties teismo iniciatyva, arba
- c) kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismo prašymu pagal šio straipsnio 3 dalį.

Perdavimui paties teismo iniciatyva ar kitos valstybės narės teismo prašymu turi pritarti bent viena šalis.

3. Vaikas laikomas turinčiu konkretų ryšį su valstybe nare, kaip minėta šio straipsnio 1 dalyje, jei ta valstybė narė:

- a) iškėlus bylą šio straipsnio 1 dalyje minėtame teisme, tapo vaiko nuolatine gyvenamąja vieta; arba
- b) yra buvusi vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta; arba
- c) yra vaiko pilietybės vieta [valstybė]; arba
- d) [vieno iš] tėvų pareigų turėtojų nuolatinė gyvenamoji vieta; arba
- e) vieta, kurioje yra vaikui priklausantis turtas, ir byla yra susijusi su vaiko apsaugos priemonėmis, susijusiomis su šio turto administravimu, išsaugojimu ar perleidimu [disponavimu].

4. Valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, nustato terminą, per kurį tos kitos valstybės narės teismas perima bylą savo žinion pagal šio straipsnio 1 dalį.

Jei teismai per tą laiką neperima bylos, teismas, kuriame buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

5. Tos kitos valstybės narės teismai tais atvejais, kai dėl konkrečių bylos aplinkybių tai labiausiai atitinka vaiko interesus, per šešias savaites nuo bylos iškėlimo juose pagal šio straipsnio 1 dalies a arba b punktą priima [gali prisiimti] jurisdikciją. Šiuo atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, atsisako jurisdikcijos. Priešingu atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

6. Šio straipsnio tikslais teismai bendradarbiauja arba tiesiogiai, arba per centrinės institucijas, paskirtas pagal 53 straipsnį.“

8. Šio reglamento 19 straipsnyje „*Lis pendens* ir <...> susiję ieškiniai“ nustatyta:

„<...>

2. Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliama byla dėl tėvų pareigų to paties vaiko atžvilgiu ir tuo pačiu ieškinio pagrindu, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

3. Jeigu nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, atsisako jurisdikcijos pirmojo teismo naudai.

Tokiu atveju šalis, kuri kreipėsi į teismą, kuriame buvo vėliau iškelta byla, gali tą ieškinį pateikti pirmajam teismui.“

9. Reglamento Nr. 2201/2003 23 straipsnyje „Teismo sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, nepripažinimo pagrindai“ nustatyta:

„Teismo sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nepripažįstamas, jeigu:

<...>

e) jis nesuderinamas su teismo sprendimu, susijusiu su tėvų pareigomis, vėliau priimtu valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą;

<...>“

B. Rumunijos teisė

10. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Rumunijos *Codul de procedură civilă român* (civilinio proceso kodeksas) 448 straipsnio 1 dalies 1 punktą pirmojoje instancijoje priimti sprendimai dėl tėvų pareigų yra vykdytini. Todėl pagal Rumunijos proceso teisę pirmosios instancijos teismo sprendimas dėl tėvų pareigų gali būti panaikintas tik tada, jei patenkinamas apeliacinis skundas.

II. Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

11. 2014 m. lapkričio 26 d. IQ, kuri yra trijų vaikų, gyvenančių su ja Jungtinėje Karalystėje nuo 2012 m., motina, paprašė *Judecătoria Cluj-Napoca* (Klužo-Napokos pirmosios instancijos teismas, Rumunija) nutraukti santuoką su jos trijų vaikų tėvu atsakovu JP, kuris yra Florești (Rumunija) gyvenantis užsienio šalies pilietis.

12. Šiuo ieškiniu ieškovė taip pat paprašė, kad minėtas teismas jai suteiktų išimtinę teisę įgyvendinti tėvų valdžią trijų nepilnamečių santuokoje gimusių vaikų atžvilgiu, nustatyti gyvenamąją vietą su ja ir priteisti iš atsakovo išlaikymą.

13. Pastarasis pareiškė priešieškinį, jame minėto teismo prašė nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu arba, nepatenkinus šio reikalavimo, nutraukti santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės, pripažinti bendrą teisę įgyvendinti tėvų valdžią trijų santuokoje gimusių vaikų atžvilgiu ir nustatyti bendravimo su vaikais tvarką.

14. 2015 m. rugsėjo 28 d. posėdyje *Judecătoria Cluj-Napoca* (Klužo-Napokos pirmosios instancijos teismas) patikrino savo jurisdikciją ir konstatavo, kad turi jurisdikciją nagrinėti bylą. Šalims sutarus nutraukti santuoką bendru sutikimu, šis teismas konstatavo, kad gali priimti sprendimą dėl ieškinio reikalavimų. Todėl jis nutraukė santuoką bendru sutikimu ir atskyrė šalutinius reikalavimus nuo reikalavimų, susijusių su santuoka, kuriuos ėmėsi toliau nagrinėti, taip pat paskyrė posėdžio, kuriame bus renkami įrodymai, datą.

15. Sprendimu civilinėje byloje *Judecătoria Cluj-Napoca* (Klužo-Napokos pirmosios instancijos teismas) iš dalies patenkino ieškovės ieškinį ir atsakovo priešieškinį, pripažino bendrą teisę įgyvendinti tėvų valdžią trijų santuokoje gimusių vaikų atžvilgiu, nustatė vaikų gyvenamąją vietą kartu su ieškove, nustatė atsakovo mokėtino išlaikymo vaikams dydį ir patvirtino tėvo bendravimo su vaikais tvarką.

16. 2016 m. rugsėjo 7 d. vaikų motina ir tėvas apskundė šį sprendimą apeliacine tvarka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

17. Šiame teisme IQ prašo, kad jai būtų suteikta išimtinė teisė įgyvendinti tėvų valdžią ir kad būtų apribota tėvo bendravimo su vaikais tvarka. JP, savo ruožtu, prašo, kad ši tvarka būtų išplėsta.

18. 2016 m. gruodžio 26 d. IQ paprašė *High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Family Court), Birmingham* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), šeimos bylų skyrius (šeimos bylų teismas), Birmingamas, Jungtinė Karalystė) nustatyti vaikų tėvui draudimą atlikti tam tikrus veiksmus. 2017 m. sausio 3 d. ji taip pat paprašė, kad šis teismas priimtų sprendimą dėl vaikų globos.

19. Tą pačią dieną šis teismas nustatė laikinąją apsaugos priemonę, kuria vaikų tėvui draudžiama paimti vaikus, kol byloje bus priimtas galutinis sprendimas. 2017 m. vasario 2 d. ji taip pat paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo atsisakyti jurisdikcijos, nes vaikų gyvenamoji vieta tėvų sutikimu nustatyta Jungtinėje Karalystėje.

20. Pagal *High Court of Justice (England & Wales), Family Division, Family Court, Birmingham* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), šeimos bylų skyrius, šeimos bylų teismas, Birmingamas) priimtą nutartį 2017 m. liepos 6 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktas prašymas perduoti bylą nagrinėti minėtam Jungtinės Karalystės teismui pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį, nes bent jau nuo 2013 m. šie trys vaikai nuolat gyvena Jungtinėje Karalystėje, t. y. šio teismo, o ne Rumunijos jurisdikcijoje, ir ten gyvena per visą bylos nagrinėjimo Rumunijos teismuose laikotarpį.

21. Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prašymas perduoti bylą pateiktas teismui, kuris nagrinėja bylą apeliacine tvarka, ir kad jau yra paskelbtas sprendimas pirmojoje instancijoje.

22. Jis taip pat pažymi, kad *Judecătoria Cluj-Napoca* (Klužo-Napokos pirmosios instancijos teismas) teismo pirmojoje instancijoje priimtas sprendimas yra vykdytinas pagal Rumunijos civilinio proceso kodekso 448 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir atsakovas gali reikalauti įvykdyti šį sprendimą, jei jis nėra panaikintas.

23. Vis dėlto, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį turėtų perduoti bylą nagrinėti Jungtinės Karalystės teismui, jis neturėtų galimybės priimti sprendimą dėl apeliacinio skundo, taigi pirmojoje instancijoje priimtas sprendimas tebegaliojotų.

24. Šiomis aplinkybėmis *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1) Ar [Reglamento Nr. 2201/2003] 15 straipsnyje vartojama „valstybės narės teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ sąvoka apima ir pirmojoje, ir apeliacinėje instancijoje bylą nagrinėjančius teismus? Svarbu sužinoti, ar byla pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį gali būti perduota nagrinėti tinkamesniam teismui, jeigu jurisdikciją turintis teismas, kurio prašoma perduoti bylą nagrinėti tinkamesniam teismui, yra apeliacinės instancijos teismas, o tinkamesnis teismas yra pirmosios instancijos teismas.
- 2) Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ką dėl pirmojoje instancijoje priimto sprendimo turi nuspręsti jurisdikciją turintis teismas, perduodantis bylą nagrinėti tinkamesniam teismui?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

25. Rašytines pastabas pateikė tik Rumunijos vyriausybė ir Europos Komisija, o pagrindinės bylos šalys nusprendė to nedaryti. Posėdžio nebuvo prašoma ir Teisingumo Teismas jo nerengė.

IV. Analizė

A. Dėl pirmojo klausimo

1. Šalių pastabų santrauka

26. Rumunijos vyriausybė pažymi, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog, siekdamas užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į tai, kas labiausiai atitinka vaiko interesus taikant jurisdikcijos taisykles bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas, kaip matyti iš reglamento 12 konstatuojamosios dalies, įtvirtino artumo kriterijų³. Taikant šį kriterijų, teismo jurisdikcija įprastai nustatoma, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalies, pagal vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą tuo metu, kai kreipiamasi į tą teismą⁴. Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalis, kurioje iš esmės numatyta, kad teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo pagal to paties reglamento 3 straipsnį, taip pat turi jurisdikciją nagrinėti visus su šiuo pareiškimu susijusius klausimus dėl tėvų pareigų, yra minėto Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnyje numatytos jurisdikcijos taisyklės išimtis.

27. Visų pirma, dėl Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalies Rumunijos vyriausybė konstatuoja, kad šiame reglamente nėra apibrėžta „valstybės narės teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ sąvoka. Taigi šią sąvoką reikėtų aiškinti atsižvelgiant į šio straipsnio kontekstą ir Reglamentu Nr. 2201/2003 siekiamus tikslus.

28. Toliau Rumunijos vyriausybė primena, kad su tėvų pareigomis susijusios jurisdikcijos taisyklės nustatytos Reglamento Nr. 2201/2003 II skyriaus 2 skirsnyje, kuriame yra 15 straipsnis. Taigi Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio materialinė taikymo sritis sutampa su visų šiame Reglamente Nr. 2201/2003 II skyriaus 2 skirsnyje nustatytų jurisdikcijos taisyklių taikymo sritimi⁵. Darytina išvada, kad „jurisdikciją turintis teismas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį, galėtų būti bet kuris iš Reglamento Nr. 2201/2003 8–14 straipsniuose nurodytų teismų, turinčių

3 Žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 45 punktas).

4 Žr. 2017 m. vasario 15 d. Sprendimą *W ir V* (C-499/15, EU:C:2017:118, 52 punktas) ir 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 46 punktas).

5 Šiuo klausimu žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 30 punktas).

jurisdikciją byloje, susijusiose su tėvų pareigomis. Todėl Rumunijos vyriausybė mano, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje minimam teismui nustatyta funkcija priimti sprendimą byloje, susijusioje su tėvų pareigomis, remiantis šiame reglamente nustatyta jurisdikcija, neatsižvelgiant į tai, ar šis teismas būtų nagrinėja pirmojoje, ar apeliacinėje instancijoje.

29. Galiausiai Rumunijos vyriausybė mano, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ reiškia ne tik teismą, pagal savo jurisdikciją galintį nagrinėti bylą iš esmės, bet taip pat tai, kad nagrinėjamas teismas prisiima jurisdikciją.

30. Dėl momento, kada teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, gali perduoti bylą nagrinėti tinkamesniam teismui, Rumunijos vyriausybė pažymi, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje terminas nenustatytas.

31. Šiuo klausimu ji pažymi, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 2 dalį jurisdikcijos prorogacija, numatyta šio reglamento 12 straipsnio 1 dalyje, baigiasi, kai, be kita ko, teismo sprendimas byloje dėl tėvų pareigų tampa galutinis, arba kai byla užbaigiama dėl kitos priežasties. Pagrindinėje byloje teismas, kuriame byla buvo iškelta pirmiausia, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį galėtų bylą perduoti nagrinėti tinkamesniam teismui iki tol, kol teismo, kuriame byla buvo iškelta pirmiausia, jurisdikcijos prorogacija pasibaigia. Rumunijos vyriausybė mano, kad perduodamas nagrinėti bylą jurisdikciją turintis teismas turi kiekvienu atveju išnagrinėti, ar, be kita ko, laikomasi šio reglamento 15 straipsnyje nustatytų sąlygų⁶.

32. Taigi tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, jurisdikciją turintis teismas, t. y. teismas, kuriame byla iškelta pirmiausia, turi patikrinti, ar perdavimas teismui, labiau tinkamesniam nagrinėti bylą, atitinka Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, konkrečiau kalbant, ar teismas, kuriam jis ketina perduoti bylą nagrinėti, geriau tinka byloje dėl tėvų pareigų priimti sprendimą, kuris labiau atitiktų vaiko interesus.

33. Rumunijos vyriausybė siūlo į pirmąjį klausimą atsakyti taip, kad Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatos bendrai ir konkrečiai 15 straipsnis turėtų būti aiškinami taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 12 straipsnio 1 dalį, gali perduoti bylą nagrinėti kitos valstybės narės teismui, kuris, kaip jis mano, geriau tinka nagrinėti bylą, kol jo jurisdikcija nėra pasibaigusi pagal Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 2 dalį.

34. Be to, teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, turi kiekvienu konkrečiu atveju išnagrinėti ir nustatyti, ar apeliacinėje instancijoje nagrinėjamos bylos perdavimas atitinka Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje nustatytas sąlygas, ir visų pirma išnagrinėti, ar teismas, kuriam jis ketina perduoti bylą, yra tinkamesnis nagrinėti bylą dėl tėvų pareigų, ir ar perdavimas bylą nagrinėti labiausiai atitinka vaiko interesus.

35. Komisija mano, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį jurisdikcija gali būti perduota tik „kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys“, teismui. Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 3 dalyje pateiktas baigtinis kriterijų sąrašas, kuriais remiantis apibrėžiama „valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys“ sąvoka. Šiuo požiūriu dabartinės vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės nėra šiame sąraše, tačiau vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcija yra kertinis jurisdikcijos byloje dėl tėvų pareigų aspektas.

⁶ Šiuo klausimu žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 56–59 punktai).

36. Vis dėlto Komisija mano, kad negalima teigti, jog Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis netaikomas tuo atveju, kai abu teismai turi jurisdikciją. Jo netaikymas valstybės narės, su kuria vaiką sieja tvirčiausias ryšys, teismui prieštarautų šios nuostatos *ratio legis*.

37. Kalbant apie ryšį tarp Reglamento Nr. 2201/2003 15 ir 19 straipsnių, pažymėtina, kad nors pastarajame nustatyta, kad teismas, kuriame byla buvo iškelta vėliau, turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu buvo nustatyta, kad teismas, kuriame byla iškelta pirmiau, turi jurisdikciją, dėl šio reikalavimo neturėtų būti panaikinta galimybė teismui, kuriame byla iškelta vėliau, pateikti prašymą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 2 dalies c punktą.

38. Dėl Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalies formuluotės „valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ Komisija tvirtina, kad ši formuluotė tikrai nerodo, kad ši galimybė būtų suteikta tik pirmosios instancijos teismams.

39. Komisija tvirtina, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio *ratio legis* suteikia teismui diskreciją prireikus priimti sprendimą dėl jurisdikcijos perdavimo, tačiau su sąlyga, kad tai „labiausiai atitiks vaiko interesus“.

2. Vertinimas

a) Įžanga

40. Labai trumpa, tik 21 punkto nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas) iš esmės klausia (savo pirmajame klausime), kaip aiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą sąvoką „valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“, ir ar pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį pagrindinė byla gali būti perduota tinkamesniam nagrinėti bylą teismui, nepaisant to, kad perduodantis teismas yra apeliacinės instancijos teismas ir kad tinkamesnis byla nagrinėti teismas yra pirmosios instancijos teismas.

41. Pirmiausia reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau nagrinėjo Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio nuostatų išaiškinimo klausimą, tačiau dar neaiškino šio straipsnio 1 dalyje nurodytos sąvokos „valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“.

42. 2016 m. spalio 27 d. Sprendime *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819), kurį šioje išvadoje cituosiu daug kartų, iš esmės susijusime su Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio išaiškinimu, nacionalinis teismas kėlė klausimą dėl šios nuostatos taikymo srities ir sąlygų bei dėl sąvokos „geriau tinkantis teismas“ ir kriterijų, kurie svarbūs, siekiant nustatyti, koks tai teismas, taip pat dėl sąvokos „labiausiai atitinka vaiko interesus“⁷. Teisingumo Teismas nusprendė, kad reikalavimas, jog perdavimas turi labiausiai atitikti vaiko interesus reiškia, kad jurisdikciją turintis teismas, atsižvelgdamas, be kita ko, į konkrečias bylos aplinkybes, turi įsitikinti, kad perdavimas kitos valstybės narės teismui, kurį šis teismas numato vykdyti, nepakenks vaiko padėčiai⁸.

⁷ Taip pat žr. mano išvadą šioje byloje (C-428/15, EU:C:2016:458). Be to, žr. panašią bylą, kurioje *Supreme Court of the United Kingdom* (Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas) neseniai priėmė sprendimą: *In the matter of N (Children)* [2016] UKSC 15. Analizę žr., pavyzdžiui, J. Pirrung, *Forum (non) conveniens – Art. 15 EuEHeVO vor zwei obersten Common law-Gerichten*, IPRax, 2017, 562, Nr. 6, dėl kurio ir Teisingumo Teismas byloje *D.* (C-428/15), ir *Supreme Court of the United Kingdom* (Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas) „sind auf unterschiedlichen Wegen zu richtigen Ergebnissen gekommen und haben einem besseren Verständnis der forum non conveniens <...>-Regel in europäischen Sorgerechtsverfahren beigetragen“.

⁸ Žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 61 punktas). Taip pat žr. 2015 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *P* (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763), kuris iš esmės susijęs su Reglamento Nr. 2201/2003 23 straipsnio a punktu dėl teismo sprendimo, susijusio su tėvų pareigomis, nepripažinimo pagrindų, grindžiamų viešąja tvarka, ir kuriame netiesiogiai nagrinėjamas Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio išaiškinimo klausimas.

43. Komisija pažymi, kad atrodo, jog šioje byloje susiklostė padėtis, kai du teismai savo jurisdikciją grindžia Reglamentu Nr. 2201/2003.

44. Šiuo klausimu, atsižvelgiant į tai, kad nuolatinė vaikų gyvenamoji vieta nuo 2012 m. ir per visą bylos nagrinėjimo laikotarpį buvo Jungtinėje Karalystėje, Rumunijos teismų (kuriuose byla buvo iškelta pirmiausia) jurisdikcija bylose dėl tėvų pareigų galėjo būti nustatyta tik remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalimi⁹ kartu su 3 straipsnio 1 dalies a punkto trečiąja įtrauka („atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta“), taigi remiantis jo papildoma jurisdikcija bylose dėl santuokos nutraukimo. Ši nuostata yra Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnyje nustatytos jurisdikcijos taisyklės išimtis¹⁰.

45. Net jeigu santuoką nutraukta būtų pripažinęs Rumunijos teismas, papildomos jurisdikcijos tėvų pareigų srityje taisyklės vis tiek nustato Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatos, kol įsiteisės sprendimas šioje srityje, o pagrindinėje byloje taip dar nėra.

46. Kadangi trijų vaikų nuolatinė gyvenamoji vieta yra Jungtinėje Karalystėje, kurioje jie su savo mama gyvena nuo 2012 m., Jungtinės Karalystės teismai (kuriuose ieškovė bylą iškėlė vėliau) turi jurisdikciją bylose dėl tėvų pareigų, remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsniu¹¹.

47. Taigi manau, kad reikia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis, susijęs su jurisdikcijos perdavimu, yra taikomas, kai abiejų valstybių narių teismai turi jurisdikciją pagal šį reglamentą, ar jurisdikcijos perdavimas galimas tik valstybės teismams, kurie kitaip neturėtų jurisdikcijos pagal šį reglamentą.

48. Pastaruoju atveju atsakymas yra paprastas: Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis nagrinėjamoje byloje nebūtų taikomas. Tačiau kiltų paprastas klausimas dėl *lis pendens*, kuris turėtų būti išspręstas taikant Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį¹².

1) Ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis taikomas, kai dviejų valstybių narių teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal šį reglamentą?

49. Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje nustatyta nauja taisyklė, kuri išimties tvarka leidžia teismui, kuriame iškelta byla ir kuris turi jurisdikciją nagrinėti ją iš esmės, perduoti ją nagrinėti kitos valstybės narės teismui, jeigu jis tinkamesnis ją nagrinėti. Jis gali ją perduoti visą arba konkrečią jos dalį¹³.

9 Žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 2 ir 10 punktus.

10 Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *W ir V* (C-499/15, EU:C:2016:920, 51 punktą).

11 „Kalbant apie aplinkybes, kuriomis buvo priimta Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalis ir 12 straipsnio 3 dalis, reikia pažymėti, jog šio reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad jurisdikcija turėtų pirmiausia priklausyti valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, teismams. Vadovaujantis šia konstatuojamąja dalimi, šio reglamento 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jurisdikcija bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, nustatoma pagal šią gyvenamąją vietą“ (2014 m. spalio 1 d. Sprendimo *E.*, C-436/13, EU:C:2014:2246, 41 punktą).

12 Tuo atveju, jeigu būtų taikytinas tik 19 straipsnis, atsižvelgiant į tai, kad aiškiai matyti, jog abiejų procesų dalykas sutampa, nes ginčijamasi dėl tėvų pareigų, būtent Jungtinės Karalystės teismas turėtų atsisakyti jurisdikcijos, nes jame byla buvo iškelta vėliau. Šiuo klausimu žr. bylą *Liberato* (C-386/17), kuri šiuo metu nagrinėjama ir kurioje Teisingumo Teismui pateiktas klausimas dėl akivaizdaus su tėvų pareigomis susijusių *lis pendens* taisyklių, nustatytų Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje, pažeidimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išsiaiškinti, ar dėl tokio pažeidimo gali būti nepripažintas sprendimas, priimtas pažeidžiant minėtas taisykles, motyvuojant tuo, kad jis prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 24 straipsnį, arba Sąjungos teisės imperatyvioms procesinės viešosios tvarkos normoms.

13 Žr. Europos Komisijos paskelbtą Reglamento „Briuselis II“ taikymo praktikos vadovą, 2015, kurį galima rasti adresu <http://e-justice.europa.eu>, p. 34.

50. Iš tiesų „[t]ėvų pareigų srityje viena didžiausių naujovių Reglamente [Nr. 2201/2003] – atkartojant 1996 m. spalio 19 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (toliau – 1996 m. Hagos konvencija) – yra dialogo tarp Europos teismų mechanizmo, grindžiamo jų jurisdikcijos vertinimu atsižvelgiant į argumentus dėl tikslingumo, sukūrimas. Remiantis *forum non conveniens* teisės doktrina, Reglamento [Nr. 2201/2003] 15 straipsnyje [reikšminga¹⁴, tačiau dažnai vertinama kaip pernelyg sudėtinga nuostata] leidžiama „perduoti“ bylą tinkamesniam ją nagrinėti teismui (palyg. 1996 m. [Hagos konvencijos] <...> 8 ir 9 straipsnius, kuriuose numatytas mechanizmas susideda iš jurisdikcijos perdavimo [*forum non conveniens*] ir prisiėmimo [*forum conveniens*] <...>“¹⁵.

51. 1996 m. Hagos konvencijos 8 straipsnis leidžia pateikti prašymą kaskart, kai jurisdikciją turinti institucija mano, kad kitos susitariančios valstybės institucija gali geriau įvertinti, kas labiausiai atitinka vaiko interesus. Pagal 1996 m. Hagos konvencijos 8 straipsnio 2 dalies d punktą glaudus ryšys su vaiku yra „geriausiai galinčios“ įvertinti, kas labiausiai atitinka vaiko interesus, institucijos vertinimo kriterijus, tačiau jis nenustato pareigos.

52. Nors Reglamento Nr. 2201/2003 ir 1996 m. Hagos konvencijos sistemų *modus operandi* nėra toks pat, iš principo neišvengiu priežasties, dėl kurios Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsniu negalėtų būti remiamasi „konkuruojančios“ jurisdikcijos atvejais, t. y. tada, kai dviejų (skirtingų valstybių narių) teismai turi jurisdikciją pagal šį reglamentą.

53. Iš tiesų manau, kad *a fortiori* toks jurisdikcijos perdavimas turi būti leidžiamas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį, nes teismas, kuriam siūloma perduoti nagrinėti bylą, *ex hypothesi*, turi turėti esminį ryšį su vaiku.

54. Iš tiesų pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį leidžiama perduoti atitinkamą bylą nagrinėti kitos valstybės narės teismui nei ta, kurios teismas įprastai turi jurisdikciją, tik tuo atveju, jeigu, kaip tai matyti iš šio reglamento 13 konstatuojamosios dalies, pirma, toks perdavimas atitinka griežtas ir konkrečias sąlygas¹⁶, ir, antra, tai daroma tik išimtiniais atvejais¹⁷.

55. Kaip Teisingumo Teismas nusprendė pirmiausiai 2016 m. spalio 27 d. Sprendime *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 50 punktas), pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį, kai valstybės narės teismas siekia perduoti su tėvų pareigomis susijusią bylą, ji turi būti perduodama tik kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja „konkretus ryšys“, teismui.

14 Turint omenyje skirtingas Europos teisės sistemas ir visų pirma „Briuselis I“ ir „Briuselis Ia“ sukurtas sistemas, pagal kurias toks valstybių narių teismų bendradarbiavimas yra negalimas (bent jau kol kas). Žr. 2005 m. kovo 1 d. Sprendimą *Owusu* (C-281/02, EU:C:2005:120, 38 ir 41 punktai), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad „*forum non conveniens* doktrinos, kuri bylą nagrinėjančiam teisėjui suteikia didelę diskreciją sprendžiant klausimą, ar užsienio teismas yra tinkamesnis nagrinėti bylą iš esmės, taikymas turi įtakos išankstiniam Briuselio konvencijoje, ypač jos 2 straipsnyje, įtvirtintų jurisdikcijos taisyklių numatomumui ir kartu teisinio saugumo principui, kuris yra šios konvencijos pagrindas“. Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, M. Ni Shuilleabhain, *Cross-Border Divorce Law, Brussels II bis*, Oxford University Press, 2010, p. 202 ir paskesni (225 puslapyje autorius siūlo į naujus teisės aktus įtraukti pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį parengtą nuostatą, pagal kurią tam tikromis aplinkybėmis taip pat leidžiama perduoti nagrinėti bylas dėl santuokos nutraukimo).

15 E. Gallant „Le forum non conveniens de l'article 15 du règlement Bruxelles II bis (affaire C-428/15, D)“, *Revue critique de droit international privé* (RCDIP), 2017, p. 464. Taip pat dėl 15 straipsnio žr.: B. Ancel ir H. Muir Watt „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le règlement Bruxelles II bis“, RCDIP, 2005, p. 569, E. Gallant „Règlement II bis“, *Rép. Internat. Dalloz*, 2007, Spec. Nr. 157 ir N. Joubert „Autorité parentale“, *J.-Cl. int. fasc. 549-20*, 172.

16 Pavyzdžiui: „in Spain, a decision from the Supreme Court which refused to transfer the jurisdiction to a Belgian court, whereas the whole family was now living in Belgium. The refus[al] was based on the fact that a significant period of time had elapsed since the beginning of the proceedings and that the best interests of the child required a quick resolution of his situation“ (žr. 2011 m. liepos 7 d. *Tribunal supremo* Sprendimą, 496/2011, SP / SENT/639104), ši mintis cituota E. Pataut ir E. Gallant, leidinyje U. Magnus ir P. Mankowski (redaktoriai), *ECPII – European Commentaries on Private International Law, Brussels IIbis Regulation*, Otto Schmidt, 2017, p. 175. Taip pat žr. Sprendimą [2016] UKSC 15, minėtą 7 išnašoje.

17 Žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 47 punktas).

56. Paskui, remiantis 2016 m. spalio 27 d. Sprendimu *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 51 punktą), siekiant nustatyti tokio ryšio buvimą konkrečioje byloje, reikia atsižvelgti į sąlygas, išsamiai išvardytas Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 3 dalies a–e punktuose. Tuo remiantis darytina išvada, kad byloms, kurių atveju šios sąlygos netenkinamos, netaikomas perdavimo mechanizmas.

57. Pagal to paties sprendimo 53 punktą pirmosios dvi sąlygos susijusios su atitinkamo vaiko gyvenamąja vieta atitinkamoje valstybėje narėje prieš kreipiantis į įprastai jurisdikciją turintį teismą arba po šio kreipimosi, o pagal jo 52 punktą šios sąlygos rodo, jog būtinas ryšys tarp atitinkamo vaiko, dėl kurio pradėta byla, ir kitos valstybės narės nei ta, kurios teismas įprastai turi jurisdikciją ją nagrinėti, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalį.

58. Taigi aišku, kad dabartinės nuolatinės vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės nėra tarp šioje nuostatoje nurodytų valstybių, tačiau nuolatinės vaiko gyvenamosios valstybės teismų jurisdikcija yra kartinis jurisdikcijos byloje dėl tėvų pareigų elementas. Galima teigti, kad tai rodo, jog Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis taikomas išimtinai jurisdikcijos suteikimui ją perduodant valstybės narės teismams, kurie pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 dar neturėjo jurisdikcijos nagrinėti bylą.

59. Vis dėlto manau, kad tai niekaip netrukdo šio reglamento 15 straipsnio taikyti tuo atveju, kai abu teismai turi jurisdikciją, *a fortiori*, kai jie susitaria, kad vienas jų yra tinkamesnis nagrinėti bylą nei kitas.

60. Iš tiesų manau (kaip ir Komisija), kad pagal bendrą logiką valstybėje narėje esanti „dabartinė nuolatinė gyvenamoji vieta“, kuri yra kartinis jurisdikcijos byloje dėl tėvų pareigų elementas, tikrai rodo glaudesnę ryšį nei ankstesnė gyvenamoji vieta (kaip tai pripažįsta pats Rumunijos teismas). Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis – kuris turėtų suteikti tam tikro lankstumo išskirtiniais atvejais, kad geriau būtų apsaugoti vaiko interesai – patvirtina žodžių „konkretus ryšys su valstybe nare“ aiškinimą, kuris apima vaiko dabartinę nuolatinę gyvenamąją vietą (nagrinėjamu atveju – nuo 2012 m.) valstybėje narėje, o tai reiškia, kad ši nuostata taikytina tiems atvejams, kai bylą nagrinėti tinkamiausias teismas jau turi jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 2201/2003.

61. Šį aiškinimą taip pat patvirtina teisės doktrina.

62. Pirma, „[Article 15 is about] a court having jurisdiction as to the substance of the matter pursuant to Articles 8-14 of the Regulation [transferring jurisdiction to a Member State] not necessarily also having jurisdiction pursuant to Article 8 et seq. of the Regulation“¹⁸.

63. Antra, „[a]nother and far more important principle laid down in Article 15(1) is that this transfer can be for the benefit of any Member State's court. The provision states that this transfer should concern a court “with which the child has a particular connection”, and the exact nature of these connections is listed in paragraph (3). However, Article 15(1) does not require that the designated court would otherwise have jurisdiction over the subject matter. Therefore, the transfer mechanism is <...> [one] allowing a competent court to transfer a case to any Member State court, provided that the particular connection is identified. This analysis implies that Article 15 is not only a court cooperation provision, but contains also a jurisdictional rule. The effect of this rule is to give jurisdiction to any Member State court, providing there is a particular connection between the court and the child“¹⁹, kaip, atrodo, ir yra nagrinėjamu atveju.

18 Staudinger-Pirrung, BGB, Vorbem C-H zu Art. 19 EGBGB, Internationales Kindschaftsrecht, 2009, Art 15 Regulation No 2201/2003, para. C 89.

19 Išskirta mano. Žr. E. Pataut ir E. Gallant, E., *op. cit.*, p. 176.

64. Taigi „Article 15(1) can therefore be analysed in connection with Article 12(3) of the Regulation, which also provides for a very open jurisdictional rule. The difference lies [in] the fact that Article 12(3) relies on party autonomy, whereas Article 15(1) relies on judicial cooperation. The bases of jurisdiction are therefore very different, but the main effect of both provisions is very similar: giving jurisdiction to a court that is not designated by any of the connecting factors of the Regulation“²⁰.

65. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis nagrinėjamu atveju yra taikytinas.

2) Sąvoka „valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“

66. Reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 2201/2003 ši sąvoka nėra apibrėžta.

67. Šiomis aplinkybėmis šią sąvoką reikėtų aiškinti atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio kontekstą ir minėtų reglamentu siekiamus tikslus²¹.

68. Taigi manau (kaip ir Rumunijos vyriausybė), kad sąvoką „teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ reikėtų aiškinti sąvokos „teismas“ požiūriu. Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 1 punktą „teismas“ suprantamas kaip apimantis visas valstybių narių institucijas, turinčias jurisdikciją byloje, patenkančiose į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį pagal jo 1 straipsnį²².

69. Pagal 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 61 punktą) Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tam, kad galėtų nuspręsti, jog kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas yra tinkamesnis, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi įsitikinti, kad bylos perdavimas tokiam teismui gali suteikti realios ir konkrečios pridėtinės vertės nagrinėjant šią bylą, atsižvelgiant, be kita ko, į procesines normas, taikomas toje kitoje valstybėje narėje, ir tam, kad galėtų nuspręsti, jog toks perdavimas labiausiai atitinka vaiko interesus, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi, be kita ko, įsitikinti, kad šis perdavimas nepakenks vaiko padėčiai.

70. Pakanka konstatuoti, kad vartojami terminai („valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“) nerodo, kad galimybė perduoti jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį būtų suteikta tik pirmosios instancijos teismams.

71. Kadangi kilmės valstybės narės teismas turi didelę diskreciją, leidžiančią jam nuspręsti perduoti jurisdikciją arba jos neperduoti (kas, beje, yra logiška, nes tai atitinka *forum non conveniens* teoriją, kuria grindžiamas minėto Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje numatytas perdavimas), manau (kaip ir Komisija), kad nėra jokio pagrindo šią diskreciją taikyti tik pirmosios instancijos teismams. *A fortiori*, jei galimybė perduoti jurisdikciją gali pasitaikyti tik bylą nagrinėjant aukštesnės instancijos teismui.

72. Iš tiesų nagrinėjamu atveju byla Rumunijos teismuose buvo nagrinėjama apeliacinėje instancijoje, kai buvo gautas prašymas perduoti jurisdikciją iš Jungtinės Karalystės teismo, į kurį motina kreipėsi praėjus apytiksliai dviem metams po to, kai ji kreipėsi į Rumunijos teismą. Per visą bylos nagrinėjimą vaikai gyveno Jungtinėje Karalystėje. Jeigu procesas būtų tęsiamas Rumunijoje, vaikai jame turėtų būti išklausyti ir gali paaiškėti, kad siekiant teisingai įvertinti sprendimą, priimtina dėl tėvų pareigų (globos ir bendravimo teisės), reikės Britanijos eksperto nuomonės. Tai galėtų padidinti proceso kaštus ir pailginti jo trukmę, nors į vaiko interesus labiausiai atsižvelgiama, kai sprendimai šioje srityje priimami per kuo trumpesnę laiką.

20 Žr. E. Pataut ir E. Gallant, *op. cit.*, p. 176.

21 Pagal analogiją žr. 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819, 41 punktą).

22 Pagal 1 straipsnį reglamentas, be kita ko, taikomas su santuokos nutraukimu ir tėvų pareigomis susijusiems reikalavimams.

73. Taigi Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio žodžius „teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ reikėtų aiškinti kaip apimančius ir apeliacinės instancijos teismus, kurie, gavę prašymą arba savo iniciatyva, gali perduoti bylą nagrinėti tinkamesniam kitos valstybės narės teismui, jeigu yra įvykdytos Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje nustatytos sąlygos.

B. Dėl antrojo klausimo

1. Šalių pastabų santrauka

74. Rumunijos vyriausybė pažymi, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 grindžiamas teismų bendradarbiavimo ir abipusio pasitikėjimo principais, kurie lemia valstybėse narėse priimtų teismų sprendimų savitarpio pripažinimą ir vykdymą²³. Teisingumo Teismas mano, kad abipusio pasitikėjimo principui būdinga tai, kad valstybės narės teismas, gavęs prašymą dėl tėvų pareigų, tikrina savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8–14 straipsnius²⁴. Kaip patikslinta Reglamento Nr. 2201/2003 24 straipsnyje, kitų valstybių narių teismai negali peržiūrėti teismo, į kurį pirmiausia kreiptasi, vertinimo dėl savo jurisdikcijos²⁵.

75. Be to, teisės nuostatomis, susijusiomis su jurisdikcijos atsisakymu, siekiama išvengti lygiagretaus bylų nagrinėjimo skirtingų valstybių narių teismuose ir prieštaringų teismų sprendimų priėmimo.

76. Rumunijos vyriausybė siūlo į antrąjį klausimą atsakyti taip, kad Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatos bendrai ir konkrečiai 15 straipsnis turėtų būti aiškinami taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį jurisdikciją turintis teismas nusprendžia perduoti bylą nagrinėti tinkamesniam teismui, o pastarasis pagal 15 straipsnio 5 dalies pirmą sakinį sutinka perimti šią bylą pagal to paties reglamento 15 straipsnio 5 dalies antrą sakinį, teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, atsisako savo jurisdikcijos.

77. Komisija iš esmės tvirtina, kad jurisdikcijos perdavimo kitos valstybės narės teismui atveju pirmosios instancijos teismo priimtas sprendimas turės nacionalinėje teisėje nustatytą poveikį kol jis nebus (iš dalies) pakeistas padarinius ateityje sukeliančiu nauju bet kurio kito teismo, besinaudojančio jurisdikcija pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, sprendimu.

2. Vertinimas

78. Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kaip reikėtų vertinti Rumunijos teismų pirmoje instancijoje priimtą sprendimą, jeigu byla būtų perduota teismui, tinkamesniam nagrinėti pagrindinę bylą.

79. Pagal Rumunijos civilinio proceso kodekso 448 straipsnio 1 dalies 1 punktą pirmojoje instancijoje priimti sprendimai dėl tėvų pareigų yra vykdytini.

80. Kaip pažymi Komisija, kalbant apie tai, ką reikėtų nuspręsti dėl Rumunijos pirmosios instancijos teismo sprendimo, jeigu apeliacinės instancijos teismas, šiuo atveju – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nuspręstų perduoti jurisdikciją, nors Reglamento Nr. 2201/2003 13 konstatuojamojoje dalyje minimas „bylos“ perdavimas, minėto Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 ir 5 dalyje kalbama tik apie teismo „jurisdikcijos“ perdavimą arba naudojimąsi ja.

23 Žr. 2017 m. vasario 15 d. Sprendimą *W ir V* (C-499/15, EU:C:2017:118, 50 punktas).

24 Žr. 2010 m. liepos 15 d. Sprendimą *Purrucker* (C-256/09, EU:C:2010:437, 73 punktas).

25 Žr. 2010 m. liepos 15 d. Sprendimą *Purrucker* (C-256/09, EU:C:2010:437, 74 punktas).

81. Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 5 dalį teismas, kuriame pirmiausia iškelta byla, atsisako jurisdikcijos, jeigu kitos valstybės narės teismas prisiėmė jurisdikciją, ir taip nutraukia savo nagrinėjamą bylą, arba, priešingu atveju toliau ta jurisdikcija naudojasi.

82. Kitaip tariant, kol nagrinėjamas prašymas perduoti jurisdikciją, bylą toliau nagrinėja pirmosios instancijos teismas, į kurią kreiptasi šioje byloje. Todėl, kai šiuo laikotarpiu išvelgia neišvengiamą pavojų vaikui, jis turi naudotis savo jurisdikcija, kaip numatyta Reglamente Nr. 2201/2003, kad būtų imtasi visų priemonių, būtinų vaikui apsaugoti. Teisiniu požiūriu šios priemonės pripažįstamos pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 (21 straipsnis „Teismo sprendimo pripažinimas“) ir galioja kol kitos valstybės narės teismas, sutikęs perimti jurisdikciją, nusprendžia jas panaikinti arba pakeisti.

83. Be to, pirmosios instancijos teismo sprendimas turėtų būti vertinamas pagal valstybės narės, kuri perdavė jurisdikciją, nacionalinę teisę.

84. Manau (kaip ir Komisija), kad prašančiajam teismui atsisakius jurisdikcijos ir prasidėjus naujam procesui, prašomosios valstybės narės teismas, kuriam jurisdikcija buvo perduota, galės ja naudotis.

85. Reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 21 ir paskesni straipsniai susiję su teismų sprendimų pripažinimu ir vykdymu ir kad jo 23 straipsnio e punkte, be kita ko, numatyta, kad teismo sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nepripažįstamas, jeigu jis nesuderinamas su teismo sprendimu šiuo klausimu vėliau priimtu valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą.

86. Darytina išvada, kad Rumunijos teismo pirmojoje instancijoje priimtas sprendimas turės nacionalinėje teisėje nustatytą poveikį, kol jis nebus (iš dalies) pakeistas padarinius ateityje sukeliančiu nauju bet kurio kito teismo, besinaudojančio jurisdikcija pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, sprendimu.

V. Išvada

87. Dėl šių priežasčių siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas, Rumunija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 15 straipsnyje vartojama „valstybės narės teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės“ sąvoka taip pat apima apeliacinės instancijos teismus, kurie, gavę prašymą arba savo iniciatyva, gali perduoti bylą nagrinėti tinkamesniam kitos valstybės narės teismui, jeigu yra įvykdytos Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje nustatytos sąlygos.
2. Apeliacinės instancijos teismas, perdavęs jurisdikciją kitos valstybės narės teismui, atsisako jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 5 dalį ir taip jame baigiamas bylos nagrinėjimas pagal nacionalinę proceso teisę. Pirmojoje instancijoje priimtas sprendimas šioje byloje turės nacionalinėje teisėje nustatytą poveikį, kol jis nebus (iš dalies) pakeistas padarinius ateityje sukeliančiu nauju bet kurio kito teismo, besinaudojančio jurisdikcija pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, sprendimu.